

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7932/2022
31.08.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Милош Миладиновић, адвокат из ..., против тужене „ProCredit Bank“ АД Београд, коју заступа пуномоћник Весна М. Јовичић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговорне одредбе и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Шапцу Гж 758/21 од 10.02.2022. године, у седници одржаној 31.08.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Шапцу Гж 758/21 од 10.02.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Шапцу Гж 758/21 од 10.02.2022. године и пресуда Основног суда у Шапцу П 2011/20 од 23.03.2021. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди да је део одредбе члана 1. Уговора о кредиту број ... од 29.07.2011. године, закључен између тужиоца и тужене, која гласи: „Корисник кредита је сагласан да банка приликом исплате кредита задржи 2% од износа одобреног кредита на име трошкова обраде кредита“ ништав и не производи правно дејство и да се тужена обавезе да тужиоцу на име стицања без основа исплати износ од 2.100,00 динара са законском затезном каматом од 29.07.2011. године до коначне исплате, као и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 31.300,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Шапцу П 2011/20 од 23.03.2021. године, ставом првим изреке, утврђено је да је део одредбе члана 1. Уговора о кредиту број ... од 29.07.2011. године, закључен између тужиоца и тужене, која гласи: „Корисник кредита је сагласан да банка приликом исплате кредита задржи 2% од износа одобреног кредита на име трошкова обраде кредита“ ништав и не производи правно дејство. Ставом другим изреке тужена је обавезана да тужиоцу на име стицања без основа исплати износ од 2.100,00 динара наплаћен од стране тужене на име трошкова обраде

кредита са законском затезном каматом од 29.07.2011. године до коначне исплате. Ставом трећим изреке тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 21.800,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде. Ставом четвртим изреке одбијен је захтев тужиоца да му тужена накнади трошкове парничног поступка преко износа од 21.800,00 динара до траженог износа од 30.800,00 динара као неоснован.

Пресудом Вишег суда у Шапцу Гж 758/21 од 10.02.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом, другом и трећем изреке. Ставом другим изреке одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила посебну ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11 ... 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је са туженом банком 29.07.2011. године закључио уговор о кредиту којим је тужиоцу одобрен кредит у износу од 105.000,00 динара. У члану 1. уговора тужилац се као корисник кредита сагласио да банка приликом пуштања кредита у коришћење задржи 2% од износа одобреног кредита на име трошкова обраде кредита. Тужена је уплатила тужиоцу кредит умањен за 2% уговорене накнаде, а што износи 2.100,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да је предметна уговорна одреда ништава, јер тужена као доминантна уговорна страна није доказала да је у предуговорној фази тужиоца упознала са врстим и висином трошкова кредита, односно да је тужиоцу благовремено доставила понуду која је садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита, нити да се ради о стварним трошковима пословања што је у супротности са основним начелима облигационог права. Зато је тужена у обавези да тужиоцу врати наплаћени износ са каматом на основу чланова 104. став 1, 210. и 214. ЗОО.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима

и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

По члану 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде поводом закључења уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о начину и поступку спровођења општих услова пословања које банка примењује у односу са клијентима физичким лицима („Службени гласник РС“ број 74/2009), која се примењивала од 31.10.2009. до 05.12.2011. године (престала да важи почетком примене Одлуке о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику „Службени гласник РС“ број 65/11). Предметни уговор о кредиту закључен је 29.07.2011. године, па се њене одредбе примењују у конкретном случају.

Наведеном Одлуком ближе се прописује начин и поступак спровођења општих услова пословања које банка примењује у односу са клијентима физичким лицима, начин објављивања општих услова пословања банке, јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, као и услови и начин обавештавања клијената о њиховим правима и о остваривању тих права, изузев права на подношење приговора банци. Банка је дужна да општим условима пословања утврди минимум услова под којима (поред осталог) одобрава кредите, при чему минимум услова који се односе на одобравање кредита обухвата (поред осталог), врсте и висине, односно распон свих накнада и других трошкова који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и који падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви - периоде у којима ће их банка мењати, начин измене и разлоге за измену (тачка 3. и 5. алинеја 11. наведене Одлуке). На захтев клијента, банка је дужна да му пружи информације о условима који се односе на одобравање кредита (понуда банке), при чему наведене информације треба да буду утврђене и исказане на обрасцима који се односе на основне податке о кредиту (Упутство са прилозима), на начин који клијента ниједног тренутка неће довести у заблуду, а банка их уручује клијенту и обавештава га да, на свој захтев, може добити без накнаде текст уговора о кредиту - као предлог за њихово закључивање (тачка 13. Одлуке).

Према Упутству за спровођење наведене Одлуке („Службени гласник РС“ број 74/2009) преглед основних података о кредиту садржи податке из тач. 4. и 5. Одлуке, а банка их израђује на обрасцима (прилози 1 и 2) и уручује клијенту као своју понуду. У обрасцу (прилог 2 Упутства - основни подаци о кредиту), који се уручује клијенту на његов захтев исказује се укупан износ накнада и других трошкова које клијент треба да

плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту - у динарима (апсолутни износ) што спада у податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе.

Уговор о кредиту је уговор по приступу чије основне елементе сачињава банка, као давалац финансијске услуге, при чему је дужна да клијенту, пружи информације о условима који се односе на одобравање кредита, па корисник кредита може да прихвати или не понуђене услове уговора. Нема сумње да банка у овом уговорном односу има доминантан положај, али уколико је кориснику кредита у понуди јасно предочена обавеза плаћања једнократне накнаде за обраду кредитног захтева која је фиксна и чији је износ изражен у апсолутном новчаном износу, тиме је кориснику омогућено да услове кредита упореди са понудама других банака, па се не може говорити о наметању уговорне обавезе противно начелу савесности и поштења. У конкретном случају, тужиоцу је уручен образац – основни подаци о кредиту од 29.07.2011. године, у коме су поред осталог јасно исказани подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе. Ови подаци обухватају укупан износ накнада и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту, изражен у апсолутном износу од 2.100,00 динара фиксно (тачка 5.), што одговара уговорној одредби из члана 1. у делу којим се корисник кредита сагласио да банка приликом исплате кредита задржи 2% од износа одобреног кредита на име трошкова обраде кредита, као и наплаћеном износу. Супротно становишту нижестепених судова наведени образац – основни подаци о кредиту има значај понуде према садржини наведене Одлуке НБС и пратећег Упутства (прилог 2 Упутства - основни подаци о кредиту). На тај начин тужилац је у предуговорној фази обавештен о врсти и висини трошкова кредита, при чему банка није била у обавези да доказује да ли су у питању оправдани и стварни трошкови поводом закључења уговора, нити је таква уговорна обавеза неодређена у смислу члана 50. Закона о облигационим односима. Следом наведеног предметна уговорна одредба, није противна основним начелима облигационог права. Како предметна уговорна одредба није ништава, тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1, 210. и 214. ЗОО.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП припадају тражени трошкови за састав ревизије од стране адвоката у износу од 18.000,00 динара према важећој Адвокатској тарифи („Службени гласник РС“ број 37/2021 од 14.04.2021. године), као и трошкови на име судске таксе за жалбу и другостепену одлуку по 1.900,00 динара, судске таксе за ревизију 3.800,00 динара и ревизијску одлуку 5.700,00 динара према важећој Таксеној тарифи.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић